

Nemzeti Társalkodó.

KOLOZSVÁRT

19-ik szám.

PÉNTEKEN.

Máj. 10-én

Tartalom: Bosszu hatalma. (Eredeti beszély.)
(Folytatás). Egy történet a' galvánosságról. Korporsó és kolostor. (Költőibeszély).

Bosszu hatalma.

(Eredeti beszély.)

VI.

(Folytatás.)

Agg szerzetes fogadá Gyulát, a' vendég szeretet minden jeleivel. Xaverius, daczára a' szerzet szigoru szabályainak, szelid természetű férfi volt. A' helység emberszeretetiért becsülni volt kénytelen. Mert a' szenvedő emberiségen segíteni első kötelességének tartá, feláldozva minden kényelmeit egyszerű szerzetesi életének. Gyula néhány nap megszoktakörében lenni. Mert az agg Xaveriusnak hatalmában volt bizonyos kellemes enyelgés, mi a' fiatal kebleknél olly ritkán téveszti el hatását. Helyeket mutatott ki Gyulának, honnan látponot vehetne a' vidékre, ha rajzolni kedve érkeznek, 's így kimeneteleinek apróbb kalandjaiban tiszta lelkű örömmel veve részt.

Egy napon Gyula egészen kikelve képéből jött meg. Arczai szokatlanul kipirultak. Szemei gyönyörfényben izzadni látszának. Gondolataiban pedig feltűnő elszórtnak mutatkozott.

— Atyám, szólj e' faluban ki lakik uriabb család?

— Itt fram — senki! gondolkozáék Xaverius.
— Lakni kell itt valakinek. Mondd ki atyám, ne kinozz!

— Igen egy gazdag özvegy zsidónó!

— Zsidónó? És magára?

— Leönté magát, de neve megmaradt. Egy hajadon leánya is körében van.

— Leánya is körében van? ugy ő az, ő az bizonyyal.

— De fiam, minő felindulásod van, ne titkold el az agg Xaveriustól.

— Oh atyám a' mennyet érzém keblemben minden gyönyöreivel. Felnövék ennyire, 's nem volt hölgy ki éltem egyoldalúságán változást okozhatanda. Itt a' percz agg Xaverius, érzem hogy a' kebel pusztá szerelem nélkül. Minden érzelem csak fattyu sarjadéka a' léleknek, ha nem a' szerelem villanyozza át. Igen én szerelmes vagyok.

— De olly hirtelen kibe?

— Egy tündérbe, egy angyal, egy leirhatlanba. Mit tudom én kibe.

— Hol látád őt?

— Eibeszélem neked agg Xaverius. A' sirkereten keresztül egy gyalog ösvény vezet. Andalodva indulék a' nyomon, mig egy csalitos helyre értem. Itt az út balra tért, 's az erdő lombernyeje alatt elveszett látásom elől. Én még is követém azt. Mi előmbe féslek, midőn alig néhány lépésnyire haladtam, felsé-

gesebb a' török paradicsom jeleneteinél. Csak rajzeszköz lett volna kezemnél. Most szebb fogalmad leendne róla. A' szó gyöngye ecset, nem tudja utánmondani hiven a' termet tökélyeit. Egy csermely-zugott a' fák közt, míg a' virányos zöld ágyából kibontakozva, egy kömederbe gyöngyözött. A' természet e' helyet fürdésre szánhatta. Habzó fűnek bársony szőnyeget terült el körülötte, míg kissé távolabb magosabb csalitok biztosíták az avatlan szemlélőktől. Engem tán sorsom avatott bele. Önkényt találám fel azt. Nem sokáig élvezhetém a' tünemény szépségét, dicsőbb jelenet hívta fel gyönyöröztet. Mint nap, midőn fénylő teliségeben lép ki a' felhők függönyei mögül; vagy mint maga a' tavasz, midőn zöld pompájában feslik ki a' tél fehér leple alól, lépett ki egy angyal. A' habtagokat, körüljátszva a' kristály cseppektől, a' nyak havára hullámzó ében hajfürtözetet, a' szem éjszakáját, az ajkak lángzó biborát—oh mind azt, mi engem annyira felgyujta—nincs hatalmamban élethűn visszaadni — mint ott látám, 's mint keblemben él.

— Ó az, Margit, az én keresztleányom, szólt Xaverius az ifju leírását egyeztetve gondolatjaival.

— Mit! keresztleányod? ugy-e megismertetsz vele? Én nélküle boldog nem leendek.

— Gyula még ábrándos vagy te. Igen neked ismerned kell a' szép zsidó hölgyet, ki az anyaszentegyháznak igen diszes hive lön, saját, és Giacomo buzgalmunkra.

— Igen, én akarom, én látni fogom őt!

Alig mondá ki Gyula e' szót, egy csinos livrójú apród lépett be.

— Egy idegen urat keresek—szólt szét nézve.

— Nevét tudod? kérdé Gyula örömhevülve.

— Radnay Gyula. Négy nap óta mulat itt.

— Én vagyok, kit keresesz.

— Asszonyom rövid beszélgetésre kéreti,— szólt az apród, és távozott.

— Legbiztosabb alkalom az ismerkedéshez!— szólt Xaverius—mi közt Gyula hevült kebelét szedé rendbe magát.

Remegve nyúlt a' kilincshez. Végre ott állott istenasszonya előtt. A' hölgy testbájait emelő pongyolájában dölt kerevetére, 's ez ingerlő helyzetben mosolygó szemekkel pillantott a' belepő elébe.

— Megbocsát ha fásasztám! szólt Gyulához.

— Oh nem. Örömet elvállalnám kötelességemül!.

— Foglaljon helyet! — Gyula a' hölgygel szembe egy pamlagra ült.

— Szabadjon kérdenem: hová utazik?

— Pirulva vallom meg, czéltalan vándorlok.

— Czéltalan? önnek az tilos már! — szavaiban sok jelentőséggel mondá ezt. — Tán művész?

— Igen! rebegett az ifju.

— Költő, hangász, vagy festész?

— Két utolsó! szólt pirulva Gyula.

— Ugy számolhatok ecsetére arczképem körül?

— Minden esetre szolgálatára leend. De ha a' rajz hűtlen leendene az eredetihez. Oh e' bájokat visszaadni nincs mód. Az ecset is remegne ujaim közt.

— Ön kaczer!

— Bocssássa meg szép hölgy merényemet, ily érzéseim még nem valának.

— Önnek nem szabad kaczernek lenni. Szoljunk a' dologhoz!

— Vászorra, vagy pergamenre parancsolja?

— Elefánt csontlapra!

— Boldogabb perczeim egyike midőn szolgálatára lehetek, de ismétlem nem érzek erőt karomban ily angyali műhöz fogni. Oh én azt nem tudnám ugy önteni a' lapra, mint keblemben él az.

— 'S ön feledi hogy nős?

— Asszonyom ki mondá azt kegyednek? — kérdé felgyulva az ifju.

— Szerződési pontok alá irt név!

— Az csalódás volt. Higyjé meg csalódás volt!

— Vagy tán ön neve nem Radnay Gyula?

— Mi ez? kérem világítson fel.

— E' titokhoz barátom által juték.

— Az lehetetlen!

— Gondoljon ön egy éj kalandjaira a' városban, 's nem hiendi lehetetlennek!

— Ah ez szörnyü vásár volt nekem! — sohajtott Gyula.

— Viszont kérem világítson fel.

— Nem kell vala önt látnom soha! — szólt az ifju keblének egy sohájával, mellyben érzelem országát tárta fel.

— Önt sajnálom. Miért vált látásom kellemtelenné ön előtt?

— A' kebel virága csak egyszer nyilik, 's én lekötém azt.

— Ne bánja azt. Ön neje testvérem!

Gyula kedélye ingerelve lön.

— Ha istent hiszen, ne kinozzon többé! tört ki az ifju.

— Várjon ön. Töstént itt leend!

A' hölgy eltűnt a' szobából, Gyula zavart keblével marada. A' helyzet mellyben érezé magát iszonyu volt. Ha tán a' távozó hölgyet soha nem látja, kibékülhetende valaha ismeretlen nevének bár milly vonásaival. De így nem hive annyi kellemet rajta, mennyi feledtethetné a' fürdő angyal képét. Néhány percnyi kinos szünidő után —nyilt az ajtó.

Egy fátyolos hölgy lépett ki azon a' kalandos éji hölgyhez váltig hasonló. Gyula csak rebegni tuda.

— Ó az!

— Ön szavát nem teljesité—ön hülsen!

— Én kegyedet nem ismerem!

— Ismernie kell, mert tanuim vagynak...

— Istenért ne játsszék tovább velem. Bár arczát engedje látnom.

— Legyen hát! szólt a' hölgy, és arczleplét szét veté.

— Felleltem őt. Ó Margit! kiálta az ifju magán kívül, 's a' csintalan hölgy karjaiba rohant.

— Lásd Gyula nem ismerél, 's közel valál a' ponthoz, hogy megtagadd nődet.. szólt Margit az ifju karjai közt.

— Milly nagy e' boldogságom! rebege a' két mámoros Gyula — mert boldogsága valójában nagy volt.

(Vége következik.)

Egy történet a' galvánosságról.

Az orvos a' tűz felé fordult, poharát a' kandalló párkányára tette, lábait keresztbe fonta, 's néhány észrevételeket tön az orvositan jelen állapotjáról a' fővárosban, 's az én egészséges kinézésemről. Azután ismét hallgató tag mélézésbe merült, 's csak meglehetős szünet után folytatá: „ah, mennyit különbözik egy mostani orvos-növendék élete, az én korombelítől. Olly dolgokról hallgattok ti most leczkéket, mikre akkor ki sem gondolt; 's a' mostani élet, milly silány milly egyszerű! Mit sem hallani azon regényes kalandokról, 's titkokról, mellyek a' hallgatókat reszketésbe hozták, mialatt szemekkel az ifju tanárt kísérték, mintha ő, ki nappal haldoklók, 's éjjel holtak között forog, maga is rémalakká lett vol-

na. És tanulmányaitok, milly szárazok 's érdektelenek lettek az orvosi tanulmányok, hol a' regényesség, melly ezelőtt a' vegy—élet és villanytanokkal egybekötve szokott lenni? Akkor még költészet volt a' philosophiában, de az már eltűnt abból, örökre eltűnt, azon híres nevekkal együtt, mellyek véle egybekötve valának, 's tőle fényt kölcsönözének, és fényt adtak neki—Hunters, Franklin, Watt, Lavoisier, Jenner.“

E' képen ömledezett a' jó öreg. Én pedig látván hogy beszédes kedvében van, néhány közbevetett kérdésekkel, mindég beljebb vittem, 's kis idő múlva, miután karosszékében magát kényelmesen elhelyhezttette, elkezdte beszélni, mint következők:

„Egy tanulóársam juta eszembe; egy nagyon különös ember. John Illés volt neve, 's ön talán ebből itélve úgy fog vélekedni hogy zsidó volt. Magam is ezt gyanítottam eleinte, 's csak későbbre láttam által hogy tévedtem, midőn őt közelebből tanultam ismerni. Nyulánk karcsu termetű volt, kissé szükmejjű, testtartása meggörbült és pedig nem előre hanem oldalvást hajló, kezei hosszuk vékonyak 's olly fejérek voltak, millyeneket férfinál ritkán láttam, haja világos kender színű, szemei sötétkékek, vad, almodozó 's titokteljes kinézésűek, vonásai élesen kitűnők de lélekteljesek, ábrázatja sovány 's fejér mint papir. Soha nem láttam olly vértelen ábrázatot, még ajkain is csak gyenge pír ömlött el, homloka igen széles, és sok apró ránczokkal barázdolt, mellyek ide 's tova mozogtak, a' szerént a' mint gondolatai röppültek. Fekete gomboló harisnyákat, fekete nadrágot 's hosszú fekete felsőkabátot viselt melly térden alól ért; egy széles alacson kaplap krepp szalaggal, 's egy vékony éléfántcsontpálcza aranygombbal egészité ki külsőjét. Rendszerint ez utóbbit az egyik hónya alatt hordá, a' másik alatt pedig könyvet tartott, kezei hátán nyugodtak 's vagy keztyűvel vagy papir darabbal vagy pedig valamelly könyvvel babirkált. Nagy és sebes lépésekkel szokott járni, szemeit merőn földre szegezve, mialatt vékony ajkai ottan ottan mozogtak, mintha magában beszélett volna; magaviselete illendő 's megnyerő volt, 's hangja teljes és kedves. Valóban mindenütt hol csak megjelent, mély tiszteletet gerjesztett maga iránt. És még is, noha a' tanulók mindnyája

bámulta, 's némellyike irigylette is, nem volt egy barátja is. Örömet beszélgettek véle a' hallgató teremek előtt, mert tőle mindig kaphattak szükséges felvilágosítást; de ha a' lezke ideje elmúlt, senki nem látszék hajlandónak barátságát keresni, 's ezért mindég egyedül volt. Tudományát 's jeles észtehetségét minden ismerte, de közelebbi viszonyairól 's még szállásáról is mit sem tudtak.

Az egyetlen hely, hol őt látni lehetett, a' tudományos egyletek voltak, mellyek időm-ben a' tanulók között számosan voltak. Itt lelkesedéssel beszéllett theoraiáról, 's még ellenzőit is magával ragadta ihletett és szenvedélyes ékesszólásával, mellyel azoknak igazságát védelmezte. Egy ilyen alkalommal ismerkedtem meg véle. Eppen egy értekezést olvastam fel, melly zajos tetszésre talált, 's még fölemben hangzott a' taps, midőn ő a' szoba tul-só feléről egyenesen hozzám jött, mellém leült, 's kezemet megszorítván suttogva beszélgetést kezdett értekezésem felett, új eszméket hozván kapcsolatba nézeteimmel, azokat egészen új világban tüntette fel, 's mindezt a' gondolatok 's eszmék olly sebes rohamával, hogy nem győztem eléggé bámulni. Együtt hagyók el a' teremtet, 's együtt mentünk beszélgetve az utcza végeig, hol tőlem búcsut vett azt mondván hogy az ő utja más irányban vezet. Én azt mondtam neki hogy az enyém is az. Meglepetve látszék, de ismét karon öltött, 's tovább mentünk, és beszédje annyira elbűvölt hogy szállásom előtt elhaladtunk a' nélkül hogy észrevettem volna. Ez időtől fogva jóbarátok voltunk. Én magam is akkor némileg álmódzó voltam, míg nem egy szerelmi történet 's egyéb küzdelmek az étellel, álmaimból felráztak. De midőn barátságunk bensőbb 's bizalmasabb lön, még világosabban megismertem jellemének sajátzerűségét.

Ő egy bölcsekedési buzgólkodó volt, rögzött eszméje a' villanyosság volt és annak függelékei a' gálvánosság és a' világosságról és melegről való tudományok. Ezeknek tanulására szentelte minden idejét 's erejét, 's a' tudományok ezen ágában valóban bámulatos ismeretei is voltak; és noha mint mellék tudományokat a' csillagászatot és élettudományt úgy a' természetisméret egyéb ágait is nem kis mértékben sajátivá tette; azonban ezeket inkább csak mint tudása halmazait lehetete

kinteni, 's csak rendkívüli lángesze, melly által mindent, mit megtanulni kívánt, hihetetlen hamar sajátjává tett, okozá, hogy itt is alapos ismerőnek 's öngondolkodónak tartathaték.

A' villanyosság volt főtudománya. Ennek áldozott fel mindent, 's tartózkodás nélkül állítá: hogy a' villany folyadék a' természet istene, melly az emberbe is lelket ad 's élteti, 's minden más lelkierők csak e' természetéről módosításai, részei, 's a' halál után ebbe térnek vissza.

Kifáradhatatlan volt midőn a' beszéd e' tárgy körül forgott, 's lélekteljes ékesszólása annyi ingert 's érdeket tudott neki adni, hogy a' hallgatók ki nem fáradtak szavaira figyelni, 's pedig szinte reszkettek e' nagyszerű gondolatok felett mellyeket lelkökben felköltött. Gyakran szokta mondani: „adjatok nekem egy határtalan tért, anyagot atomokra oszolva 's villanyos vonzó és taszító erőt és világot fogok előállítani.“

A' vallást megvetette 's követőit bolondoknak, szolgálát gazembereknek nevezte; de engedje meg ön hogy hallgassak e' vonásáról jellemének; mind e' mellett jó és erkölcsös ember volt, ha lehetett mondani egy olyanról, ki egy uralkodó gondolat által elfoglalva, nem érkezik reá hogy valami roszt gondoljon, 's hogy rosszat tegyen.

Azonban miként sok más hitetlen ábrándozókban tapasztalhatni, érzelmei erősek és nagyon élénkek voltak, ő a' leghivebb 's mindent feláldozni kész barát volt, és szeretete mellyel szülőin és egyetlen nőtestvérén csüggött, csak nem olly példás volt, mint a' tudományok iránti vonzalma. Szünóráiban leveleket irt családjához, vagy szülői jóságát magasztalá előttem, jelesen atyja dicséretében kifogyhatatlan volt.

Ez, korábban vagyonos kereskedő, mióta vagyona legnagyobb részét elvesztette, egy kis falusi majorházban lakott, Londontól délfelé, hol virágtenyéztéssel 's éneklőmadarak betanításával foglalkozott, melly kettős iparág nemcsak hogy nagy hirnevet szerzett neki a' szomszédságban, de ezen feljül néha szép jövedelmet is hajtott be.

Atyám—ugy mond J o h n s—füvészt akart belőlem csinálni, de nem sikerült mert én jobbithatatlan voltam. Mi a' fűvészet, ha az ember az élettudományt ismeri? semmi e-

gyéb egy üres névsornál. De ő szeret engemet, 's én egykor őt kevélyé 's boldoggá fogom tenni. És anyám az áldott jó lélek — és Kati — hinné-e ön, ő tanított meg engemet a' betűkre 's pedig két évvel fiatalabb nálamnál; a' kedves jó leány. Látja ön milly szép téli keztyűt küldött nekem“. Igy szokott ő gyakran beszélni, midőn e' tárgy előjött. Azután apró anekdotákat beszélt atyjáról vagy testvéréről, egyes vonásokat jellemökről, melylyek noha önmagokban érdeketlenek, de sajátyszerű modora, 's azon szinte gyermekies melegség és szeretet által melly minden szaván előmlött, igen mulatók voltak.

Később midőn a' bizodalom erősödött közöttünk, lakszobáink közösbirtokká váltak. Én sok éjszakát töltöttem nála, 's ő szintolly gyakran volt lakomban mint a' magáéban. Akkor láttam át először, mekkora lelki megerőtetésre képes egy férfi, ki maga elibe egy nagy célzt tűzött ki. Szinte elhitetém magammal hogy még az álmát is nélkülözheti. Éjjélkor könyvei között hagyám asztala mellett, a' legnehezebb 's bonyolodottabb számításokkal foglalkozva, 's midőn reggel felébredtem műszereivel foglalkozva találtam, villany vagy galván erőművei egyberakásán. Az evés szintűgy mint alvás nála csak alkalmi volt. Midőn csak magában volt, evésközben rendszerént olvasott, ha én nála voltam, szokott nyers és töredékes modorjában megtámadta és megczáfolta a' nevezetesebb philosophok rendszereit, és a' maga saját észképeit fejtegette.

Midőn lelkének folytonos munkásságát láttam, nem csudálkoztam többé széles ismeretein. Azon néhány pillanatok mellyeket álomnak engedett, voltak egyedül miket nem fordított ismeretei gyarapítására. Még midőn sétálni ment is, rendszerént dolgozott, 's ha lelke 4—5 órai, folytonosan egy tárgyra függesztett tanulás által kifáradott, más tudományt vett elő, 's megújulást 's erőt látszott abban találni. Egy illy életmód költségeinek, 's jelesen azon műszerekre tett kiadásainak, mellyeket nagyrészt saját feladásai szerént egy művészszel készítettetett, ki csak nem kizárólag az ő számára dolgozott, természetesen tetemeseknek kellett lenni, és sokkal gazdagabb embernek is, mint a' millyennek atyját rajzoló, vagyonát felkellett emészteni. Mint-hogy nem volt titkunk egymás előtt használ-

tam egy alkalmat, magamnak e' tárgyban világozást szerezni.

„Ah!“ ugymond — „én mit sem tudok róla, honnan veszi atyám e' sok pénzt. Kereskedés 's pénzügy kérdések látkörömön kívül esnek. Nekem mindég volt egyéb miről gondolkozom, 's ugy hiszem elég gondba kerül szülőimnek a' szükséges pénzt neveltetésre beszerezni. De néhány hónap mulva, ha Volt a' erőművet felállítottam, tapasztalni fogják, mit teszen háládatosnak lenni.“

Igy telt el egy fél év ismeretségünk óta, midőn egy délután szobájába sietve beléptem, 's ötlet egy magos, izmos testalkatú férfival, ki az ajtó felé háttal állott, beszélgetve találtam. Midőn beléptem sebesen megfordult, 's látható bosszusággal ismét hátat fordított nekem, azután a' chemiai kemenczéhez ment, mellyben a' tűz vígan égett, 's kezeit melengeté. John s hozzám jött 's mélyen elpirulva mondá nekem hogy ez atyja, ki őt meglátogatni jött 's pénzt hozott. Nem szereti — folytatá — az idegeneket, 's ezért kér engemet legyen olyan jó 's távozzam most el, majd estve találkozunk 's együtt vacsorálunk.“ Én azonnal távoztam, 's megvallom sértve érzém magamat. Azonban estve John s hozzám jött, 's néhány percz mulva minden ismét a' régi lábón állt.

Négy héttel ezen eset után Linfield-be kellett utaznom, 's vasárnap estve visszatértem Londonba. Utközben sebes vágatást hallottam hátam megett. A' lovagló utól ért 's a' mint mellettem ellovagolni akart, lova szorosán az enyimhez nyomult, mialatt a' rajta ülő kantáromat megragadta. Szivem erősen dobogott midőn John atyjára ismertem.

„Az ördögbe mi lelte ezt a' gebét?“ kérdé — ő ah! hogy van ön — — — ur? nem hittem volna önt az országuton találhatni? Ha az ön kantárját meg nem ragadhatom, le kell vala a' lóról buknom. Mit csinál Illés, még mindegyre olyan szorgalmatos?“ És így fecsegett tovább is a' legnagyobb nyájassággal, 's barátsággal. Én nem győztem bámulni e' változást magaviseletében, 's azon értesítésnek tulajdonítottam mellyet fia hihetőleg jellemem felől közölt, és nagyon örültem hogy véle találkoztam, mert darab idő óta igen is gyakoriak voltak a' rablások az országuton London közelében. Megmondottam ezt neki.

„Igen, igen“ jegyzé meg — „az ember

nem lehet eléggé vigyázó az uton kivált estve. Engemet is megakartak néhány izben támadni, de mindég kimenekültem körmeik közül, köszönöm Polly-m sebességének. Ha a' törvényszerű rablókól is olly könnyen tudnék menekülni, az még jobb lenne, ugy ma estve nem lennék itt!"

Utközben meghivutt, látogatnám meg fiával együtt falusi lakában, 's töltsék nála néhány hetet. Én örömmel fogadtam el e' meghívást, 's elváltam tőle szállása előtt Londonban, azon meggyőződéssel: hogy esztelenség valakit az első látásból megítélni.

Másnap elbeszélettem ezen találkozást barátomnak, ki azon nagyon örvendett. Azt mondta: éppen most volt nála atyja, 's valami dolgában Bristol-ba szándékszik utazni. „Már csak időt kell szakasztanom“ — tevé hozzá — „hogy együtt mehessünk, 's Katimat meglátogathassuk. Ő bizonyosan tetszeni fog önnek. 19 éves, 's mintha szememből vágta volna ki.“

Ezen idő tájt több értekezései jelentek meg az első rangu folyóiratokban, 's közfigyelmet gerjesztettek; és szó volt róla hogy az orvosikar, tanulási ideje bevégeződésével, az akadémiai legfelsőbb megtiszteltetéseket fogná neki megadni. Különösen dr. O.... a' jeles vegytudós, igen hízlegőleg beszélt róla, gyakran meglátogatta lakában, műkészüleit megnézte, kísérleteit megvizsgálta, 's teoriái igazságáról a' villanyosságra vonatkozólag olly sokat tartott, hogy magát tanítványának nyilatkoztatta.

Ézalatt a' nyár elmúlt, 's eljött az idő, midőn a' majorházat meglátogatni akartuk. Johns nem örömet vált meg tanulmányaitól, mellyek évek óta egyetlen társalkodása voltak, de én sürgettem őt, 's nehéz szível hagyá el lakát, és a' 14 napi szünidőre annyi olvasni valót vitt magával, mennyi egy közönséges embernek félévre is elég lett volna.

A' majorháznak kellemetes fekvése volt, Londontól mintegy 12 (angol) mérföldnyire. Eredetileg egy nemes kastélyhoz tartozott volt, mellytől most egy új ut választotta el. A' jószág más felosztást nyert, maga a' majorház is több változtatásokon ment keresztül, és így igen kellemes falusi lak vált belőle magos fáktól árnyékolva 's egy nagy kert által kerítve.

Ha a' ház fekvése kellemesen lepett meg, még sokkal inkább annak lakói, jelesen Ka-

talín. Testvére nem egészen igazat mondott, midőn azt állította, hogy hozzá hasonlít. Ábrázata éppen olly lélekteljes volt ugyan, de minden ráncz nélküli; szemei éppen olly sötétkékek de a' buzgólkodás vad tekintete nélkül; vonásai éppen olly halványok, de arczái az egészség színvegyületét mutatak; termete nyulánk karcsu, egy kisség előrehajló, de milly kellemes és női! és ha ollykor nyakát kevélyen felemelte 's szép szeme tele fényt rajtam nyugtatá; e' tekintet ellene állhatatlan volt. Ellent tudtam-e én annak állani — Isten tudja.—

(Itt elhallgatott az orvos, 's mélyen megindultnak látszék. Én csendesen ültem mellette, mintha semmi szokatlant nem vettem volna észre, pillanatnyi szünet után folytató)

Én már öreg vagyok, és ezek a' dolgok sok évvel ezelőtt történtek, akkor ifju voltam mint ön most, ön ifju érzelmére bizom képzelni a' szeretetet mit e' leány iránt éreztem, testvére iránti barátságom elnyelettetett az iránta való szeretetben. Azon három hét, mit vele tölték, három rövid napnak tetszék nekem, életem legboldogabb három napjának. Kértem Illést maradnánk még egy hétig ott, de ő kérelhetetlen volt. Visszatértünk a' városba.

(Az orvos itt ismét elhallgatott 's gondolkozólag tekintett a' tűzbe, azután felem fordult).

Ugy hiszem, egy ösztön megmondja nekünk, mikor szeretetünk, bár titkolja a' leány saj t nővérétől ki keblén aluszik, anyjától, kinek gondos szeme minden mozdulatát kíséri — de ő a' boldog férfi észreveszi azt — 's talán előbb mintsem a' leány maga is sejtene a' szívében fészkelte érzelmet.

Egy illyszerű ösztön volt az, melly midőn a' kedves lakból távozám, azt sugta nekem: az én emlékezetem lesz azon középpont, melly körül e' kedves teremtmény álmai forognak, érettem emelkedett keble magosban midőn elváltunk.

Oh e' nap! e' nap!

(Itt eltakará kezével ábrázatját, előhajlott, 's mozdulatlan maradott tőlem elfordulva; egy percz múlva egy cseppenést hallottam térdire lekoppanni, oda tekintetem, egy rövid perczig gyémántként ragyogott az a' tűz fényében, 's azután a' épsztó beitta. — Mélyen, szinte fájdalmasan valék megilletődve. Ez érzet befolyása alatt egy mozdulatot

tevék székesen 's a' szénfogót levertem helyéről, melly zörögve csörgött le a' földre. E' prosai eset felébreszté álmadozásából, mélyen felsohajtott, mint olyan ki egy nagy terühtől szabadul meg, felvette a' szénfogót, megigazítá a' tüzet 's miután tenyerét kopasz fején végig vonta, újból folytató).

Azon rövid időt mellyet a' majorházban töltöttem, a' legjobban használtam. Atyjának kedvence lettem, bámultam virágait mellyek közül egy néhány valóban pompás is volt, megmutattam hogy a' gyakorlati fűvészetnek nagyobb kedvelője vagyok mint fia. Madaraival is megbarátkoztam 's kedvencz hollóját megtanítottam az Aristophanes madarai egy énekére, mi néki nagyon tetszett. Ő maga egyszerű de nagyon értelmes ember volt, magaviseletében azonban volt valami nyersség és erőszakosság, 's nagy hajlama volt a' fogadásokra. Ugy hiszem e' hajlam okozá elszegényülését is. Külsejére nézve mint mondani szokták, szép ember volt. Vonásai hasonlók fiáéhoz, de hiányzott a' lélekteljes tekintet, és sötétebbek, élesebben kitűnök és elhatározottabbak voltak, haja koromfekete.

Az anyja egy gyöngéd, halavány asszony volt, kinek ábrázatjában feltűnő szorongatás mutatkozott. Soha nem mosolygott, 's óráig el tudott ülni gondolatokba

mélyedve, csak néha koronként futá végig testét reszketés, melly hihetőleg a' köszvénytől származott. Egy másik szokása, miszerint kezeit ottan ottan egybekolcsolá 's szeméit égre emelé, megerősített azon hiedelemben, mellyet fiától hallottam, hogy anyjának ezen különös magaviselete túlfeszített vagy tévelygő vallásos buzgóságból ered. Rajtok kívül még csak egy köpczös ifju pórleány volt a' major lakosa, 's egy igen szép és erős szelindek, melly a' házban 's ház körül szabadon járt. Polly, a' hátsó, ekkor egy szomszéd kovács gondviselése alá volt bízva.

Midőn Johns urtól elbucsuztunk, sajnalkozott rajta hogy házában tovább nem mulathatunk — tőle egy tekintettel vettem bucsut. Midőn magunkban voltunk, kérdezte tőlem Illés, hogy tetszett nékem atyja? Én azt feleltem hogy az atyai szeretetet soha nem láttam olly teljes mértékben nyilatkozni, 's kívánnám ha atyám csak fél olyan nyájas lenne irántam. Elbeszélttem neki minő büszkeséggel 's bámulással beszélte előttem atyja róla fiáról. Illés nagyon örvendett e' közlésnek.

„Igen — mondá — noha szegények vagyunk, de boldogságunkhoz távolról sem közelit gazdagságban Arábia arany álma.

(Folytatása következik)

Koporsó és kolostor.

Költői beszély.

I.

Nagy fényű úri házban,
Gazdag szülők karán,
Mint rózsaszál virult föl
A' bájoló leány. —
Arczát nem éri szellő,
Sem nyári napmeleg:
Hűn őrizi anyja — és ő
Nyugágyon kéjeleg.
Sylph természet takarja
Habzó selyem-lepel;
Szavára minden órán
Százaz viszhang felel.
Emelka szép 's egyetlen;
Szülői gazdagok,
'S birván ez egy leánykát
Végtelen boldogok.

És ő tizenhat éves,
Csak most tavasz-korú:
Mosolygó homlokára
Nem szállott még ború.
Szemének éjleiben
Egy pár csillag rogyog,
'S azon első szerelme
Szűz lángja follobog. —
'S ki tudja e' csillag-pár
Ki boldogon mereng,
Ki tudja ő szívében
A' lány kiért eseng?
A' bugdosó galambka
Ki boldogot szeret,
'S kivel tör ő naponta
Mézédés kenyeret?
A' zordon őz apának
Kedvét ki nyerte meg,
Emelkát hogy szeretni
Előtte nem remeg?

Jenő — a' pórfiú — az!
Emelka érte gyul,
Zsengő kebel-virága
E' boldogért virul.

II.

Űl Andor úr borongva
Aranyzott termiben:
Mellette hű leánya
Emelka van jelen.
És szól: jer, ó szülöttem,
Magához hí atyád,
Hogy szentesült kebelled
Áldást adjon reád. . . .
És elmegy zord ölébe
A' bűvölő alak,
'S atyjának homlokára
Forr a' bibor ajak.
A' jó leány szelíden
Keblére elsimul

'S hozzá lágyabb a' hang most
Vad atyja ajkirul.
„Szólj, szólj, kedves leányom,
Mi bánat érdekel,
A' rózsá-arcz virultát
Mi bú forráztá el?
Az éjt miért virasztod?
Mi tárgy után epedsz?
Mondd meg, ki birja szüdet
Leány!... ha tán szeretsz?

Miként a' szende hajnal
Csókolta rózsá-szál:
Emelk a' ugy pirult el
Kebel-tusáinál.
És lobbanó szeméből
Siráma fölfakad:
Ó szólni vágy... de hangja
Ajk biborán akad.

De fölszárasztja végre
Könyüi tengerét,
'S megnyitja föllegéből
Sugárzó éjszémét: —
„Atyám, atyám! ne kívánd
Föltánni titkomat:
Te úgy is megzavarnád
Olly boldog álmomat.
De, hogyha kényszerítesz
Szerette jó atyám,
'S ha nem gyulnál haragra
Még is megmondanám.“
Igy szolt 's az ősz atyának
Hullámozó lágy hajat
Kis gyöngé hókezeivel
Fürtökbe szedte át.
„Mondd meg tehát leányom!“
Viszonz a' zord öreg,
'S haragra gyult szeméből
Egy köny-csepp fölremeg.
„Atyám! pór-ágy szülötte...
A' szép lelkü Jenő!...
Két éve mult mióta
E' szívnek üdve ő.
Szeretem és szerettem,
Mint lányszív nem szeret;
Lányod kivüle boldog
E' földön nem lehet.“
„Hah! mit mondasz, te bűnfaj?

Mátkád halál legyen,
Menyasszony-ágy koporsód —
'S belé nőül vigyen!
Átkom reád!“ az ősz szolt,
'S mint kit villám csapott,
A' szőnyeges talajra
Élettelen rogyott:

III.

Tavasz mosolyg.—A' zengő
Zöld lombu fák alatt
Egymás karába dölve
Szép lány 's ifju halad.
Az ifju olly sugár mint
A' bérczi zöld fenyő,
Melly fürtözött fejével
Egekbe érni nő.
Olly édesen csevegnek!
Előttük nincs titok;
A' szív és öntudatban
Ártatlan boldogok. —
„Mi lángolón szeretlek,
Jenő, nem mondhatom:
Híved leszek, siromba
Mig el nem záratom!“...
Jenő viszonz: „a' szív mig
Bennem ki nem szakad,
A' föld 's a' mennyre mondom
Szerelmem hű marad!“
És egybeforr a' két ajk,
Égő pecsét-jelül,
Szerelmi mámorában
A' két szív elmerül. —
„Hah! átkozott teremtes.
Te csábító bitang!“
E' percz szent ünnepében
Rivall egy férfi-hang.
„Hűséged nem sokáig
Tart gyáva, ronda pór:
Undok szived golyómmal
Majd jobban össze-forr.“
És, mint villám az égen,
Egy lángeső lobban el:
Az áldozat leomlik...
'S Jenő?... már nem lehet.

Temetnek... és a' kastély
Előtt népség vonul,
'S meglátva a' koporsót
Az úrlány földre hull.

IV.

Mély csöndben áll a' kastély,
A' gyászos czinterem:
Kedv és öröm virága
Már benne nem terem.

Az egyetlen virágszál
Emelk a' elne még,
De vendégül szivebe
Kintábor költözék. —
Elnéz a' mult 's jelenbe:
Itt kéjt ő nem talál;
Ott borzasztón tűnik föl
Az ifju — és halál. —
„Isten! küld hát reám is
A' villámok tüzet,
Hogy keblem a' keservvel
Darabra zuzza szét!“
Szolt és a' fájdalomtól
A' lélek elszorult;
Reá, miként egy éjfel,
Sötét felleg borult.

Nap megy és nap viszont jő,
Hull a' sárgult levél;
A' fölmile 's pacsirta
Már búcsu-dalra kél. —
'Tél lett. — Emelk a' gyászban;
Arczán könnyüje forr;
'S a' zárda templomában
Áll mint márványszobor.

V.

Ki ott a' zordon éjben
A' néma sir fölött,
Mint kísértet helyongra,
Kínos nyögés között?
Ki az, hogy napja nincsen,
Csak éjszakát keres
És mint élőhalottnak
Arczája rémletes?
Ki az, hogy barna testén
A' száraz csont zörög,
'S mint lángoló pokolból
A' keble ugy hörög?
Ki az, hogy ég 's a' földre
Ugy szórja átkait,
'S nem fél ott háborftai
A' holtak álmait?...
Két szív legyilkolója,
Az ősz e' síri vész,
Az ősz, ki félhalottként
'S örülten ott tanyáz.
Keblének nincs nyugalma,
Gyúlasztja aetna-tűz,
És minden irt sebérol
A' lélek már elűz.
Nincs enyhelye! pokollá
Lett a' márvány-terem:
Ott vérzi sas-keselyként
A' vétkes érzelem.
Kinozza őt a' multból
A' két nagy áldozat,
'S borzasztón áll előtte...
Pokol 's a' kárhozat.

Urházy György.